

der være, hvordan man saa tænker sig Sagen ordnet. Naar man f. Ex. tænker sig grumme meget overladt til Communerne, saa maa der være bestemte Regler for hvad der kan kræves af Communerne og hvad der ikke kan kræves af dem, og hvorledes Uenighed i disse Spørgsmaal skal afgjøres; det kan ikke undgaaes, og saaledes forholder det sig med mange andre Punkter.

Grundtvig: Dengang den høitærede Underviisningsminister gav det Løfte, at han ved dette Møde vilde forelægge en almindelig Lov om vort Almueffolevæsen, da forundrede jeg mig, forundrede mig dobbelt, fordi den høitærede Underviisningsminister var aabenhjertig nok til at sige os, at han i denne Henseende var kommen aldeles uforberedt paa sin Post og ikke egentlig, det tilfod han, kjendte Noget til Almueffolevæsenet. Det har derfor ingenlunde forundret mig at høre, at der havde reist sig uovervindelige Hindringer for Opfyldelsen af den høitærede Ministers Løfte; men vel har det forundret mig, at den høitærede Minister under saadanne Omstændigheder vil være saa håard mod sig selv at paalægge sig Udarbejdelsen af en Lov, som han selv maatte tilstaae, han slet ikke var voren. Det forekommer mig, at hvor misligt det end kunde være og vistnok ofte er, enten at betro Commissioner eller en enkelt sagkundig Mand at gjøre Udkast til noget Saadant, saa synes mig dog, at Ministeren under disse Omstændigheder maatte vælge Gæt af disse To, dersom ellers en Lov skulde komme istand, som ikke blot kunde forelægges, men ogsaa antages, og som tillige kunde antages at ville virke gavnligt for Almueffolevæsenet, der vissefelig trænger til at behandles af Mænd, der ere det vorne (Hør!); thi jeg kan ikke tænke mig noget Bærrer, end at vi nu skulle faae en Lov, der i det Væsentlige var udtænkt og udarbejdet af en Mand, som tilstaaer, at han slet ikke er fortrolig dermed. Naar den høitærede Underviisningsminister tog det ilde op, at der var sagt, at han stod Latinskolen nærmere end Almueffolen, da begriber jeg det slet ikke, da jeg troer, at den ærede Minister ikke vil betænke sig paa at sige det Samme; thi ligesom han selv har erklæret, at

han egentlig var fremmed for Almueffolen, saa vilde vist ikke hans værste Fjender sige, at han er fremmed for Latinskolen. Dersom altsaa den høitærede Minister virkelig fremdeles vil være saa håard imod sig selv at kræve en fuldstændig Lov om Almueffolevæsenet af sig selv, og kun siden lade den prøve i og udenfor Ministeriet, da troer jeg virkelig ikke, at den høitærede Minister vil blive gammel nok i Sædet til nogenstunde at give en saadan Lov, i det Ringeste ikke til nogenstunde at give en, der kan finde Modtagelse og venlig Modtagelse af dem, der vide, hvad Sagen angaaer, der vide, hvilken uhyre Vigtighed der er i den Opgave, som her skal løses. Dersom det i mindste Maade kunde nytte, hvilket jeg dog desværre ikke tør troe det kan, vilde jeg endnu her tilføie det Spørgsmaal, om dog ikke den høitærede Underviisningsminister endnu skulde være kommen til den Overbeviisning, at dersom der virkelig hensigtsmæssigt skal stræbes hen til en virkelig borgerlig og menneskelig Oplysning for Almuen, til en Oplysning, som har til Hensigt at gjøre den baade oplyst over den Stilling, den indtager og skal indtage i Samfundet, og dygtig selv til Deeltagelse i Landets Styrelse og Lovgivning, som den directe eller indirecte nødvendig maa have baade gennem Balgene og gennem Sædet her som Rigsdagsmand, da maa man ikke alene have Diet fastet paa Bogeskolen, paa Drengekolen, paa Skolen i de Aar af Menneskelivet, da det er aldeles umuligt at blive oplyst om de menneskelige Forhold, da man vel kan lære en heel Deel udenad af Bøger, og endog kan, dersom man er letnem, lære Skolemesterens Lanker udenad (Hør!), men dog aldrig blive virkelig oplyst. Jeg vil spørge, om den høitærede Minister dog endnu ikke er kommen til den Overbeviisning, at det i alle Henseende er et Livsspørgsmaal for Almueoplysningen, om vi ville tænke paa en høiere Oplysnings-Underviisningsanstalt for de Unge, der ere komne til den Alder, som vi alle have erfaret og maae vide er den, hvor Spørgsmaalene om vor menneskelige og borgerlige Stilling naturlig først kunne opkomme hos dem, og da disse Spørgsmaal til Gavn kunne fattes af dem, som allerede have uddannet sig